

κατὰ τῶν τοιούτων, περὶ ὧν ὁ Ἀπόστολος λέγει, *μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε. Τὸ βδελυρὸν τοῦτο πάθος ἐγέννησε τὸν μάγον Σμέρδην* (1), τὸν Ψευδοδημήτριον (2), καὶ τόσους ἄλλους λαοπλάνους, οἵτινες ἔχουσι σιμὰ τῆς ἀπάτης καὶ τὴν πλέον ἀπάνθρωπον κακίαν, νὰ χαίρωσι βλέποντες σκάνδαλα οἰκογενειῶν καὶ διχονοίας πόλεων καὶ ἐθνῶν, προερχομένας ἐκ τῆς ἀπάτης αὐτῶν. Εἰς τῶν τοιούτων ἀπαταιῶνων, ἐρωτηθεὶς ποτε τίς ἦτο ὁ σκοπὸς τῶν ἀπατηλῶν αὐτοῦ ἐπιχειρήσεων καὶ λόγων, ὦ ! δὲν ἐξεύρετε, εἶπε, *πόσῃν ἡδονῇ λαμβάνω καταπίθων τοὺς ἄλλους εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐγὼ πλάττω*. Πολλάκις ὅμως αὕτη ἡ ἡδονὴ ἐπιφέρει κατ' αὐτῶν κινδύνους, πάντοτε δὲ ἀτιμίαν καὶ ἀποστροφήν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἂν λοιπὸν τὸ σέβας τῆς ἀληθείας δὲν ἔχη ἰσχὺν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀπαταιῶνων, τοῦλάχιστον ὁ φόβος ἔπρεπε νὰ κρατῇ αὐτοὺς εἰς τὰ ὅρια τῆς τιμιότητος.

Φανατισμὸς ἢ θρησκομαρία.

Ὁ φανατισμὸς εἶναι κατάχρησις τῆς θρησκείας, καὶ ἐνθουσιασμὸς ἄλογος, ὅς τις κηρυττίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπάνθρωπους πράξεις ἐπὶ προφάσει ὅτι κάμνει τιμὴν εἰς τὸν Θεόν. Τὸ πάθος τοῦτο εἶναι θηριώδες καὶ ἀντίθεον, γέννημα φαντασίας πυρώδους καὶ ἀτάκτου, ἥτις συλλαμβάνει ἀλλόκοτον ἰδέαν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν χαρακτηρῶν τῆς εἰς Θεὸν πίστεως. Ὁ τῶντοι πιστὸς καὶ εὐσεβὴς πιστεύει εἰς ἓνα Θεὸν ποιητὴν τοῦ παντός, προνοητὴν πάντων καὶ σωτῆρα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐξεύρει καὶ αἰσθάνεται, ὅτι ζητεῖ παρ' αὐτοῦ καρδίαν καθαρὰν, φιλανθρωπίαν, εὐθύτητα νοός, καὶ ὑποταγὴν εἰς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· ὅτι ὀφείλει νὰ προσφέρῃ εὐχὰς, τιμὴν καὶ δόξαν, διὰ λατρείας ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς θείας μεγαλειότητος καὶ ἀγαθότητος αὐτοῦ. Ἐξεύρει ὅτι εἶναι φιλάγαθος πατὴρ, ὅτι θέλει τὴν εὐτυχίαν πάντων, ὅτι διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς, καὶ ὅτι μετὰ θάνατον εἶναι αἰώνιοι ἀμοιβαὶ εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ καλᾶσεις εἰς τὴν κακίαν. Ὁ φανατικὸς πιστεύει καὶ αὐτὸς εἰς ἓνα Θεόν, ἐννοεῖ ὅμως αὐτὸν μὲ πολλὰ διαφόρους χαρακτηρὰς· φαντάζεται αὐτὸν ὡς τύραννον ἀδυσώπητον, ὅς τις

(1) Σμέρδης, υἱὸς τοῦ Κύρου, ἐδολοφονήθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Καμβύσου, ὅστις μετ' ὀλίγον ἀπέθανε τὸ 524 πρὸ Χριστοῦ. Μάγος δέ τις Πέρσης, ὑποδυθεὶς τὸ ὄνομα τοῦ Σμέρδου, καὶ κηρύττων ἑαυτὸν ἀδελφὸν τοῦ Καμβύσου, δι' ὁμοίαν πολλὴν, ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον· φανερωθεὶς ὅμως μετ' ὀλίγον, ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς Περσίας, ἐξ ὧν ἦτο καὶ ὁ Δαρεῖος, ὅστις μετὰ τὸν μάγον ἐβατίλευσε.

(2) Δημήτριος Γρίσκας Μοσκοβίτης, κηρύττων ἑαυτὸν ὅτι ἦτο βασιλοπαις Δημήτριος, υἱὸς τοῦ Κεῒζαρ Ἰωάννου Βασιλοβίτζ, ἐβατίλευσεν ὡς τοιοῦτος· πλὴν δὲν ἔχαρ' οὐδὲ καρποῦς τῆς ἀπάτης αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφονεύθη τὴν 47 Μαΐου 1606, καθ' ἣν ἡμέραν ἐνομφεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος Μινέσκου, ὅστις ἦτο ὁ προστάτης καὶ συνωμοτὴς αὐτοῦ.